

*Ж. М. Довгань, д-р екон. наук,
Тернопільський національний економічний університет*

СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Стійкий банківський сектор дає потужний поштовх до активного економічного зростання будь-якої країни, оскільки забезпечує стабільне функціонування платіжних систем, стимулює до заощадження коштів, інвестування в економіку, сприяє розвитку фінансового посередництва. Налагоджування ефективного функціонування системи страхування депозитів в Україні допоможе підвищити довіру населення до вітчизняних банків і, як наслідок, – до зміцнення фінансової стійкості банківської системи в цілому.

21 вересня 2012 р. набув чинності Закон України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” № 4452-VI. Розглянемо вплив цього Закону на фінансову стійкість банківської системи України.

Перш за все це збільшення в 1,6 раза розміру ставки регулярного збору з банків по вкладах фізичних осіб у валюті. По-друге, законодавство наділяє Фонд гарантування вкладів фізичних осіб повноваженнями переглядати розмір у будь-який зручний для нього момент. Очевидно, що при ухваленні рішень про розмір гарантованої суми Фонд буде приймати до уваги розміри проблем в банківському секторі та свої можливості щодо їх подолання.

По-третє, позитивним моментом було й залишається те, що кошти Фонду акумулюються за рахунок внесків банків-учасників. При цьому розмір внесків не залежить від банків, вони встановлюються Законом і рішеннями Фонду. Таким чином, у Фонду є повноваження щодо попередження недобросовісної поведінки банків і підвищення цих внесків, однак механізму, на жаль, не прописано.

По-четверте, серед нових положень слід відзначити право Фонду розпоряджатися коштами на своїх рахунках. З набранням сили нового Закону Фонд отримає право здійснювати за рахунок цих коштів запозичення для інвестування в економіку. Водночас такі операції неминуче спричиняють певні фінансові ризики і постає питання зваженості кредитної політики Фонду та її прозорості.

По-п’яте, негативним з точки зору впливу на фінансову стійкість банківської системи є прописаний у новому Законі склад адміністративної ради Фонду (один представник Кабміну, два представники НБУ, один представник профільного комітету Верховної Ради і директор-розпорядник Фонду, який призначається членами адміністративної ради). Як видно, зі складу адміністративної ради, порівняно з чинним Законом, відсторонили представника АУБ, який представляв у цій структурі інтереси комерційних банків. Таким чином, це положення робить роботу Фонду більш ризиковою для фінансової стійкості банківської системи.

По-шосте, фактично відповідно до нового Закону в Україні з'являється ще один орган фінансового нагляду – Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, якому також будуть передані функції роботи з проблемними банками. Останнім часом звучить достатньо критики саме в цій частині нововведень: 1) ризик, пов'язаний з тим, що Фонд має менший досвід управління банками, ніж НБУ; 2) Фонд може виявитися інституційно неготовим до того, щоб справлятися зі своїми повноваженнями; 3) у Фонду немає інструментарію для фінансового оздоровлення банків, який є у НБУ.

Дослідження виконання загальноприйнятих принципів страхування депозитів в Україні засвідчило існування ряду суттєвих невідповідностей, головною з яких є несправедливість гарантування вкладів державних банків за рахунок державного бюджету, в той час як вклади всіх інших банків гарантуються за рахунок самих банків.

На нашу думку, сьогодні назріла реальна необхідність удосконалення існуючого інструментарію страхування банківських депозитів в Україні. Ми вважаємо, що необхідно відмовитися від участі держави в механізмі гарантування депозитів на користь застосування схеми державно-приватного партнерства та взаємного страхування під контролем саморегулюючих організацій в банківській системі. Це дозволить знизити ризик недобросовісної поведінки банків та позитивно вплине на фінансову стійкість банківської системи.

Довгань, Ж.М. Страхування депозитів у контексті забезпечення фінансової стійкості банківської системи [Текст] / Ж.М. Довгань // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8–9 листопада 2012 р.). – Суми : УАБС НБУ. - С. 68–69.